

کنفرانس بین المللی عمران، معماری و مدیریت توسعه شهری در ایران تهران - دانشگاه تهران مرداد ماه ۱۳۹۷

مروری بر تأثیر الگوی معماری مجتمع‌های مسکونی بر احساس امنیت ساکنین

مریم حمزه نتاج پهنمیری^۱، محمدجواد مقصودی^{۲*}، معصومه هدایتی^۳

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد معماری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد آیت ا... آملی، آمل، ایران m_nattaj99@yahoo.com

۲- استادیار گروه شهرسازی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران maghsoodi@pnu.ac.ir

۳- استادیار گروه معماری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد آیت ا... آملی، آمل، ایران m.hedayati@iauamol.ac.ir

چکیده

گسترش غیر اصولی شهرها در جهان، بخصوص در کشورهای در حال توسعه، امروزه روانشناسان محیطی، شهرسازان و معماران را بر آن داشته است که راهکاری مناسب جهت ارتقای کیفیت محیطی و امنیت آن بیابند. مسئله امنیت و احساس امنیت در فضاهای شهری بویژه در مجتمع‌های مسکونی از اهمیت خاصی برخوردار است. امنیت پیش زمینه تحقق یک اجتماع سالم و احساس امنیت بستر توسعه جامعه است. به عبارت دیگر پیشرفت یک اجتماع در گرو حفظ و بقاء امنیت و احساس ناشی از آن است. فعال بودن فضا عاملی مهم در ایجاد محیطی امن است، بطوریکه ایجاد حرکت، استفاده مؤثر از سطح خیابان و کنش های خیابانی و مراقبت طبیعی از آن شاخصه‌هایی مهم در جهت ساختن محیط خوب شهری قلمداد می‌شود و مجتمع‌های مسکونی بعنوان مرکز تأمین محیط‌های امن در زندگی شهری و الزامات ظهور و تحقق آن است. روش کار در مقاله حاضر، از نوع مروری می‌باشد و با استفاده از بررسی متون کتابخانه‌ای و پایگاه‌های اینترنتی انجام شده است. در این تحقیق، ابتدا به بررسی پیشینه تحقیق و سپس مبانی نظری مرتبط با مجتمع‌های مسکونی و امنیت ساکنین آن پرداخته شده و مدل مفهومی آن نیز ارائه گردیده است. سپس به بررسی تعاریف و عوامل کالیدی مؤثر در امنیت مجتمع‌های مسکونی و مفاهیم نظری آنها پرداخته شده است. نتایج تحقیق نشان‌دهنده آن است که قلمروگرایی، ترمیم و نگهداری، نظارت طبیعی و رفتار نشانگر از عوامل کالیدی مؤثر در امنیت مجتمع‌های مسکونی است.

کلمات کلیدی: امنیت، مجتمع‌های مسکونی، قلمرو، نظارت طبیعی.

۱. مقدمه

رشد روزافزون جمعیت جهان و توسعه شتابان شهرنشینی در کشورهای در حال توسعه، تحولات شگرفی را در حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی و کالبدی در نیم قرن اخیر سبب‌ساز بوده است. امروزه، خانه‌های یک یا دوطبقه‌ی شهرهای قدیم که در تطابق با نیازهای اقلیمی و عملکردی ساکنان ساخته می‌شدند، جای خود را به مجتمع‌های مسکونی بلند مرتبه داده‌اند که کمتر نشانی از اقلیم و ویژگی‌های فرهنگی بستر خود را دارند (Salvadori et al., 2017). اگرچه اتفاقات ناشی از رشد شهرنشینی در همه جوامع یکسان و مشابه نمی‌باشد، اما می‌توان ادعا کرد که برحسب منطقه جغرافیایی، ساختار حکومتی و بنیان‌های اجتماعی جامعه و شهرنشینی تبعات مثبتی مانند افزایش فرصت‌های شغلی، ارتقای شاخص‌های بهداشتی، درمانی و آموزشی و همچنین تأثیرات منفی همانند آلودگی محیط زیست، افزایش حاشیه‌نشینی، افزایش اختلاف طبقاتی، آسیب‌های اجتماعی، افزایش سرقت، افزایش خشونت و کاهش